

FRANCESCO PICCOLO

MOMENTEN VAN
ONVERWACHT GELUK

WERELDBIBLIOTHEEK · AMSTERDAM

Uit het Italiaans vertaald door Miriam Bunnik

Omslagontwerp Karin van der Meer

Oorspronkelijke titel *Momenti di trascurabile felicità*

© 2010 Francesco Piccolo

First Italian edition Giulio Einaudi Editore

This edition published by arrangement with Rosaria Carpinelli

Consulenze Editoriali srl.

© 2012 Nederlandse vertaling Miriam Bunnik en

Uitgeverij Wereldbibliotheek bv

Spuistraat 283 · 1012 VR Amsterdam

www.wereldbibliotheek.nl

ISBN 978 90 284 2495 1

e-boek 978 90 284 4034 0

ELKE AVOND OM TIEN voor acht, als ik thuis ben, trek ik de afstandsbediening uit de hand van degene die op dat moment televisie kijkt en zeg dat ik hem nu toch eens een mooi spel zal laten zien! Want na de vooraankondiging van het nieuws komt het guillotinespel in het programma *L'èredità* (De erfenis).

Het gaat als volgt: er verschijnt een woordpaar, het ene woord is goed, het andere is fout. Er zijn vijf woordparen. Wat betreft het eerste paar kun je alleen gokken, voor de andere kun je een zekere logica volgen. Als de speler het verkeerde woord kiest, wordt de prijzenpot gehalveerd.

De vijf juiste woorden hebben een ander woord gemeen, dat aan het einde moet worden geraden. Het verband is lexicaal, spreekwoordelijk, door middel van zegswijzen of tweede betekenissen. Het is een heel pakkend spel, waarbij je heel geconcentreerd op de bank zit en als iemand het woord tot je richt geef je niet eens antwoord, of je roept: 'Laat me met rust, ik probeer de guillotine te raden!'

Het is helemaal niet makkelijk het woord te raden, maar het moment waarop je ziet dat je aan het juiste woord dacht is onbetaalbaar.

Ermee weggkomen als ik met iemand praat en net doe alsof ik hem herken, maar in werkelijkheid heb ik niet

het geringste idee wie hij in 's hemelsnaam is. Als het me lukt om weg te gaan in de wetenschap dat ik erin ben geslaagd niet te laten merken dat ik absoluut niet weet wie hij is, ben ik erg tevreden over mezelf.

Alle documentaires, behalve documentaires over mensen die van geslacht veranderen.

Toen de kanarie doodging.

Direct uit de fles water drinken omdat hij bijna leeg is, en als iemand dan vol afkeer naar me kijkt, zeggen: 'Maar hij is bijna leeg!'

Wanneer mijn vrouw een T-shirt van mij aantrekt.

Wanneer mensen hun foto's laten zien en het ineens beseffen en zeggen: 'En de rest is allemaal hetzelfde', en er dan mee stoppen.

Op de vleeswarenafdeling in de supermarkt trek ik een nummertje en realiseer me dat er nog heel veel mensen voor me zijn. Ik zou wel weg willen gaan, maar ik heb beloofd alles te kopen wat we nodig hebben. Dan drukt de slager op de knop en de geregistreerde stem zegt: 'Nummer vierendertig.' Er is een moment van afwachting, maar niemand reageert. Hij drukt weer: 'nummer vijfendertig', 'nummer zesendertig'... en drie of vier nummertjes achter elkaar reageert niemand en schuif ik steeds verder door.

Het begin van een pornofilm, als ze hun kleren nog aan hebben en elkaar niet kennen.

Het feit dat aloë vera echt bestaat.

Wanneer je in een hotel eindelijk hebt begrepen hoe je in 's hemelsnaam de airconditioning uitzet (en ook wanneer op het televisiescherm de tekst WELKOM verschijnt).

Bepaalde slimmigheden, zoals de bestuurder van de auto achter je wanneer hij meteen doorheeft dat je wilt parkeren en dus achteruit moet rijden. En hij stopt op een paar meter afstand en wacht zonder verder te rijden.

Bepaalde onzinnige handelingen.

Blazen op een stukje brood dat op de grond is gevallen en het dan opeten alsof het weer schoon is.

Wanneer de lamp is doorgebrand en je blijft op de lichtsakelaar drukken en omhoogkijken naar de lamp, in afwachting van een wonder; en ook wanneer het gas op is en je blijft proberen het aan te steken.

Het licht aan laten in de keuken of in de hal, omdat dieven dan denken dat je thuis bent en niet zullen inbreken (ook al zullen de dieven van tegenwoordig andere criteria gebruiken, aangezien iedereen het licht aan laat als men weggaat; en wie gelooft er bovendien dat een familie de hele avond in de hal zit?).

Proberen in de war geraakte snoeren te ontwarren met

een paar polsslagen, door ermee te slaan dus eigenlijk; dat er niets gebeurt, verbaast me een beetje.

Tijdens een conferentie mijn glas vullen met water en dan drinken, dat vind ik een gezaghebbend gebaar.

En verder vind ik het leuk om een rookbeweging te maken, ook al rook ik maar af en toe en is het me nooit gelukt om te praten met een sigaret in mijn mondhoek, die dan beweegt op het ritme van de woorden terwijl ik mijn ogen half dichtknijp tegen de rook.

Het liefst van alles zou ik het leuk vinden om te kunnen zingen, alleen maar om mijn hand bij mijn oor te kunnen houden zoals men doet om de juiste toon te vinden, ook al zou ik dat niet nodig moeten hebben.

Als de batterijen van de afstandsbediening leeg zijn, blijf ik dagen op de bank zitten met de afstandsbediening in mijn hand, met gestrekte arm uitgestoken naar de televisie, zodat hij bijna tot aan het scherm reikt, en met een vinger die herhaaldelijk en lang op de knop drukt van het kanaal dat ik zou willen zien, met een pols die verschillende verdraaiingen uitvoert om de juiste positie te vinden waarin hij de laatste energie van de lege batterijen kan laten samenkomen met de infraroodstraling van het scherm. Soms is het dan nodig om met de afstandsbediening op de andere hand te slaan of op een goed harde ondergrond, om hem te dwingen te ontwaken. Het is een irrationele handeling, dat is duidelijk, maar feit is dat het lukt, uiteindelijk lukt het altijd; en omdat het lukt, zullen de gewelddadige klappen ontelbare keren

worden herhaald en nog meer naarmate de batterijen richting de dood gaan.

‘Morgen ga ik nieuwe batterijen halen, ik zweer het,’ zeg ik. Maar morgen blijf ik op mijn bank zitten en hamer ik geconcentreerd met de afstandsbediening op het tafeltje.

Er zijn mensen die een reactieve houding hebben: die gaan meteen naar de dichtstbijzijnde winkel met een oude batterij om te laten zien welk type ze nodig hebben en laten zich nieuwe batterijen overhandigen. Ze keren terug naar huis, stoppen de nieuwe batterijen erin en alles gaat verder zoals daarvoor. Ik begrijp die mensen echt niet.

Van die mannen die een gereedschapskist, een ladder of een elektrische boor pakken en daar uren zwijgend mee bezig zijn. Af en toe neuriën ze een deuntje met een spijker in hun mond – die ze nooit doorslikken – en ze houden niet op voordat het werk af is. Ze houden er niet van om halverwege te stoppen. En als er een spijker of een Engelse sleutel van wat voor type dan ook ontbreekt? Dan weten ze waar ze heen moeten, wat ze moeten vragen; ze keren terug naar huis met die beminnelijke, in krantenpapier gehulde pakjes, maken die open en laten een heleboel spijkertjes van verschillende soorten zien.

In die gereedschapskist zit misschien het strikt noodzakelijke om een gelukkig leven te leiden.

Ik vind het leuk om uren naar ze te kijken en ik vind het leuk dat ik niet een van hen ben.

Me opsluiten in de badkamer van mensen bij wie ik nog nooit eerder ben geweest en dan gaan snuffelen tussen de producten die ze gebruiken.

De keukens van mijn vrienden, als er zo'n geborduurd bordje hangt of gemaakt van ingelegd hout met het opschrift WAT HEBBEN WE NODIG en dan volgt er een lijst: suiker, koffie, zout, thee enzovoort. Naast elk zelfstandig naamwoord op die lijst moet je zo'n vlaggetje zetten dat erbij is geleverd om aan te geven welke producten er nog ontbreken. Feitelijk zou je het zo moeten doen: wanneer de koffie op is, zou je naar het bordje moeten lopen en een vlaggetje moeten zetten in het daarvoor bestemde vakje naast het woord koffie. Dan moet je, voordat je de deur uit gaat, voor het bordje stilstaan en kijken wat je nodig hebt. De deur uit gaan en kopen. Terugkomen en het vlaggetje weghalen achter het vervangen product. In het begin doe je al deze handelingen echt. Eén keer, hooguit twee keer. Daarna is het afgelopen.

Wanneer ik de keuken van mijn vrienden binnenloop, word ik ontroerd als ik het wat-hebben-we-nodig-bordje zo in de steek gelaten zie; de vlaggetjes achter alle woorden of achter geen enkel woord, drie bij een woord, sommige gescheurd, andere op de grond gevallen.

In de keuken slaagt de tijd erin elke poging tot orde en continuïteit te verslaan. Ook de kalenders lopen na drie of vier maanden een paar weken achter en dan zie je in september nog steeds de pagina van maart. Zelfs zo'n grote klok die nooit lijkt te ontbreken in een keuken, staat

op een gegeven moment stil en de gastheer zegt altijd: 'Ik moet hem goed zetten.' Maar dat doet hij niet.

Wanneer bij iemand in korte tijd al die met een zeer vermoeiend dieet verloren kilo's er weer aan zitten, terwijl ik een paar dagen in de verleiding werd gebracht om het dieet ook te volgen, maar het vervolgens, zoals altijd, niet heb gedaan.

Alle keren dat ik rechtmatig kan zeggen: 'Ik zei het toch!' (of wanneer iemand zegt: 'Dat is waar, je hebt het gezegd, ik weet het nog.')

De augurk van mijn cheeseburger af halen.

Plotseling je hoofd opzij draaien, wanneer je een Latijns-Amerikaanse dans danst.

De eerste en de laatste bladzijde van een boek.

Een zomer vertrokken we met een heleboel vrienden naar Sardinië. Het witte schip dat dicht langs de kade in de haven van Napels lag, leek te popelen om te vertrekken. En ik daar beneden, heel klein, schrijlings op mijn motor. Ik was afgeleid en vrolijk, terwijl ik me richting de buik van het schip begaf. Toen een tramrail op de pier, op een paar meter van het schip. Met minimale snelheid. Het wiel gleed weg en ineens lag ik met mijn kont op de grond, de motor tussen mijn benen. Ik moest er bijna

om lachen en terwijl ik naar mijn vrienden keek wilde ik zeggen: 'Dat begint goed', toen ik het gevoel kreeg dat het asfalt te warm was, maar dat die warmte niet van het asfalt kwam. En dus slaakte ik een kreet. Vlug bevrijdde ik me uit de greep, alsof de motor me probeerde te bijten. Ze smeerden me meteen in met een middel-tje tegen brandwonden en ik voelde me een stuk beter. Tijdens de reis voelde ik langzaam een scherpe pijn opkomen. Verschrikkelijk. De huid was over mijn hele kuit weggeschuurd. De zaak was simpel: een zoveelste graads verbranding, niets tragisch, dagelijkse medicatie en bescherming tegen infecties.

Slechts één ding was absoluut verboden: de wond natmaken.

Het enige wat me verboden was te doen. Voor de rest zou de pijn vanzelf overgaan en zou ik weer alles kunnen doen wat ik wilde, als mijn been maar verbonden bleef. Maar geen water. Niet eens zoet water, laat staan de zee.

De eerste keer in mijn leven dat ik naar Sardinië ga en we een hele rij huisjes huren op een paar meter van de zee. Alle anderen worden wakker, ontbijten en gaan naar het strand, feitelijk de hele dag. De eerste dag ga ik ook een beetje op het strand liggen en dit is het scenario: spierwit zand en een zee met een kleur die je alleen kunt begrijpen als je op Sardinië bent geweest. Alle mensen die ik ken liggen in het water, en ook andere mensen, die ik niet ken. Op het strand: niemand. Het is krankzinnig warm, iedereen zweet, er is geen parasol – ze zeggen dat ze er een kunnen halen als ik dat wil, maar ik heb helemaal

geen zin om de hele dag en alle dagen daarna onder de parasol te liggen, bezweet en bedroefd, en naar de anderen te kijken die gillend een duik nemen en stomme grappen uithalen. Dus ga ik terug naar het huisje, waar een windje waait en schaduw is en ik zeg tegen mezelf: 'Misschien moet ik eens aan dat boek beginnen.'

Ik sla de eerste bladzijde om van een zware en op het eerste gezicht prestigieuze uitgave – maar die eigenlijk, geloof ik, een onnavolgbare aanmatiging van bepaalde boekbanden van de Boekenclub is – met daarop de naam van de auteur, de titel en onderin: BIBLIOTHEEK DER KLASSIEKEN, met witte letters op een stijve, rode, stoffen kaft. Ik sla het boek open en lees: 'Gelukzalige lezer, die niets te doen heeft...' Ik sla het weer dicht om naar de titel en de auteur te kijken, want het lijkt erop dat hij mij moet hebben. Nee, want ik wil maar zeggen, als er iemand is die niets te doen heeft dan is het wel degene die op het strand ligt en niet de zee in kan en niet weet hoe hij de avond moet halen. De lezer die ik op dit moment ben dus. Eigenlijk moet ook deze zin herbeschouwd worden: ik geloof dat de vertaling eindeloos doorbereideneerd was, aangezien de woorden die ik heb geciteerd uit die specifieke uitgave, in het origineel luidden: *desocupado lector* (ledige lezer). Wat mij betreft maakt dat het nog duidelijker, er was geen andere manier om mij te omschrijven: ik was iemand die niet wist wat hij de hele dag moest doen bij de beroemde zee rond Sardinië, op het toppunt van zijn fysieke en mentale vermogen. En aangezien het elke dag beter ging met mijn been en

ik alleen nog niet mocht rennen (maar er was ook geen geldige reden om dat te doen, dus viel er weinig te betrouwen) en niet mocht zwemmen in de zee, was ik – letterlijk lijkt me – *desocupado*.

Dus, vanaf dat moment op die eerste ochtend van zee en frustraties, verdwijnt de tijd tot aan het eind van de zomer feitelijk. Hij rent voorbij zoals ik niet mag rennen. En de dagen en de nachten en de ochtenden en de bruine tinten en de verhalen over alle strandjes langs de kust, alles gaat voorbij aan mijn ogen die de bladzijden en de avonturen in La Mancha verslinden, aan mijn oren die naar niets anders meer luisteren dan de onzinnige woorden van zowel Don Quichot als Sancho Panza: ‘Kortom, hij ging zo op in zijn lectuur, dat hij alle avonden en nachten van zonsonder- tot zonsopgang en alle dagen van de ochtend- tot de avondschemer doorbracht met lezen; en van het weinige slapen en vele lezen droogden zijn hersens zo uit, dat hij zijn verstand verloor. Zijn brein vulde zich met alles wat hij in zijn boeken las, zowel met betoveringen als twisten, veldslagen, tweegevechten, verwondingen, galanterieën, vrijages, tegenslagen en de onwaarschijnlijkste onzin; en zijn verbeelding werd zo geprikkeld, dat hij dat hele stelsel wonderlijke spinsels als waar ging beschouwen en er voor hem niets waarders op de wereld bestond.’

Dus, Cervantes schreef het, Don Quichot beleefde het en ik las het, allemaal met de bedoeling om de blik af te leiden van de werkelijkheid die ons omringt, om voor onszelf een parallelle wereld te scheppen die ons helpt

die donkere tijd te doorstaan door er een spannender, vermakelijker, avontuurlijker en romantischer tijd van te maken. Wanneer de bedoelingen zo gemeenschappelijk zijn, wanneer deze harmonie tussen auteur, personage en lezer bestaat, is het boek in zijn meest absolute vorm voltooid en kan het streven naar welke onderneming dan ook. Bijvoorbeeld een zoete en onuitwisbare herinnering achterlaten aan een zomer, ook als je die gemist hebt.

Mijn ziekelijke geheugen voor de boeken die ik heb gelezen: ik weet nog waar ik ze las, wat ik deed in de periode dat ik ze las, met wie ik erover sprak. Wanneer ik een boek weer van de plank pak hoef ik alleen het omslag te zien, of me de woorden te herinneren, en ik keer altijd terug naar een stemming en een precies en helder tijdstip – bijna altijd dan. Bijvoorbeeld: *Anna Karenina* heeft een betonnen plaat in een tuintje langs de kant van een weg onvergetelijk gemaakt, want het was een vreemde lente en ik ging daar elke middag heen, na de lunch, om te kijken of Vronski de moed zou hebben om tegen Anna te zeggen dat ze elkaar niet meer konden zien. Zo staat een terugreis per schip uit Tunesië gedrukt op de bladzijden van een misschien onbeduidend boek, maar wel een waarvan ik uiteindelijk erg ben gaan houden, *The Goddess Abides* van Pearl S. Buck, dat ik had geleend van een reisgenoot omdat ik al mijn boeken uit had. Dat zou mij nooit moeten gebeuren, aangezien ik er altijd voor zorg dat ik een onbezonnen aantal boeken meeneem op vakantie, maar toch is het me een paar keer overkomen

en ik ben toen langs slecht voorziene kiosken gaan dwalen om wat dan ook te zoeken (en dat is een heel leuke zoektocht – je vindt altijd wel iets).

Ik weet nog dat ik een paar weken nadat ik *Tender Is the Night* van Fitzgerald had gelezen naar Parijs ging, en toen ik het station uit liep zag ik een enorm reclamebord waarop in koeienletters stond: TENDRE EST LA NUIT, dit ging over bepaalde heerlijk zachte dekbedden. *A Moveable Feast* heb ik juist weer in Parijs gelezen. Een muurtje tegenover het huis aan zee waar ik me uitstreckte om *Tropic of Cancer* te lezen en ondertussen was ik me ervan bewust dat ik nooit meer zo'n doorslaggevend boek zou lezen. Van Proust heb ik alles aan mijn bureau gelezen, alsof ik voor een tentamen studeerde, en ik onderstreepte met zo'n kracht dat mijn boekdelen nog steeds enigszins uitgezet zijn. De eerste twee boeken die ik in mijn eerste huis in Rome heb gelezen waren *L'Écume des jours* (Het schuim der dagen) en *The Steppe and Other Stories*. Een elegante uitgave van de *Decamerone* heb ik gelezen op mijn kantoor in Napels waar ik toen werkte, elke keer als ik vijf minuten pauze had.

Maar ik heb ook boeken gelezen die snel in vergetelheid raken, zonder ze ooit te kunnen vergeten: enkele biografieën van acteurs en zelfs één over Eros Ramazotti, een pocket met de titel *Hanno rapito la Juve* (Ze hebben Juventus ontvoerd), dat werkelijk waar een verhaal vertelde over hoe Juventus werd ontvoerd in Buenos Aires terwijl de club op weg was om de finale van de Intercontinentale Cup te spelen; en een paar absurde boeken over

de puberteit: *Innamoramento e amore* (Verliefdheid en liefde) van Alberoni en *To Have or to Be?* van Fromm. Joost mag weten waarom we Fromm lezen. Ik herinner me een dag in augustus toen ik als jongetje onder de parasol in één keer *Lungo viaggio al centro del cervello* (Lange reis in de hersenpan) van Renato en Rosellina Balbi uitlas, zonder te begrijpen waarom ik het moest lezen. Ik herinner me nog precies het azuurblauwe omslag van *Caro Federico* (Lieve Federico) van Sandra Milo, waarbij ik me heb afgetrokken – maar het boek waarbij ik me het meest heb afgetrokken was *Desideria of het innerlijke leven* van Moravia. Van Moravia heb ik wel twee keer *Agostino* gelezen, in een pocketversie van uitgeverij Bompiani waarin sommige pagina's dubbel waren en andere ontbraken. Twee boeken waarvan ik nog steeds niet heb begrepen waarom ik ervan hou: *Vestivamo alla marinara* (We kleden ons als mariniers) en *Un po' di sole nell'acqua gelida* (Een beetje zon in het ijskoude water). Ik heb jarenlang, en ik weet nog steeds niet waarom, alle boeken van Luciano De Crescenzo gelezen.